

Karmisch geknutsel

1 juni 2012, door Ad van Dun,
gepubliceerd op [Stiltij-weblog](#).

Wanneer het ontwaken traag en wisselvallig verloopt, twijfel je wel eens aan je intelligentie: ben ik wel in staat hiertoe, verlang ik niet teveel van mezelf, hoe wil ik dit ooit begrijpen?

Als leraar moet je zelfs af en toe bevestigen dat iemand dom is, dwaas handelt, blind opereert: 'Je leert niet van je fouten of inzichten, je trekt geen heldere conclusies. Waarom? Omdat er dat moeras is van eigengereidheid waarin je graag speelt en knutselt, niet merkend hoe het je vastzuigt en langzaam verstikt.'

'Ben ik dan werkelijk zo dom?'

Ja, inderdaad. Maar je kunt dom zijn op twee manieren: onvermogen of onwillig.

Als je niet begrijpt hoe iets werkt, dan kun je het ook niet uitvoeren.

Dat is een begrijpelijke en onschuldige vorm van domheid: het onvermogen van nog niet ontwikkeld inzicht.

Maar je kunt ook beseffen dat iets klopt en desondanks het niet willen doen, je ertegen verzetten. Daadwerkelijk onvermogen is ons niet aan te rekenen en dient, zolang het zich voordoet, liefdevol aanvaard te worden. Maar wijzelf roepen onwil en verzet in het leven, gevoed door onze gemakzucht, trots, onbescheidenheid, reserve, etc.

Wat valt hieraan te doen?

Om te beginnen kun je de marge verkleinen tussen jezelf en wijsheid. Geef consequent gezag aan iedere vorm van wetmatigheid die jou duidelijk wordt, zonder er daarna weer automatisch op terug te komen of bij voorbaat al vast te houden aan je twijfels.

Je kunt deze nieuwe opstelling bijvoorbeeld toepassen op jouw concrete connectie met het onderricht: leraren en inspiratiebronnen. Heb de nuchtere moed om consequent te zijn en steeds zo eenvoudig mogelijk te komen tot een heldere conclusie.

Is het onderricht dat ik nu meemaak betrouwbaar? Zo ja, laat ik de inbreng ervan dan definitief toelaten in mijn opstelling en opnemen in mijn intentie.

Bovendien kun je wellicht efficiënter communiceren met het onderricht:

- hoe luister of lees ik eigenlijk?
- wil ik dat de waarheid rekening houdt met mij of hoor ik graag de hele waarheid?
- bezoek ik regelmatig de training of kom ik zoals het mij uitkomt?
- laat ik nog ruimte voor allerlei afleiding, voor oponthoud?
- vind ik andere opties nog belangrijk?

Of ben ik, simpelweg uit oprechtheid en interesse, één en al oor, dat wil zeggen: ben ik helemaal aanwezig en betrokken, met hart en ziel ontvankelijk voor de tekenen van wijsheid en liefde?

Anders gezegd: je hoort of leest niet alleen de woorden maar je leeft je in en herkent de feitelijke betekenis en bedoeling ervan, bespeurt de oorsprong ervan. Bewust en efficiënt benut je elke mogelijkheid om te leren.¹

Deze benadering neemt jouw eigen gezag tot uitgangspunt en leert je de waarde van jouw wil te voelen, de werking ervan te begrijpen en zo de juiste intentie te vestigen. Met dit inzicht kun je het verkeerde, kleine en belemmerende willen uit je systeem halen: de ruis van gewoontes, aannames, eigen invulling. Maar vooral, je brengt op deze manier het juiste, grote en bevrijdende willen tot leven dat door alle leraren belichaamd wordt: de weg volgen, waarheidsliefde, verlangen naar verwerkelijking.

Als struikelende beoefenaar komen we vaak pas tot bezinning vanwege de ongewenste, pijnlijke effecten van ons handelen of naar aanleiding van kritische feedback door anderen. Wanneer je zo door het leven wordt gecorrigeerd, denk dan niet te snel: 'Dit ligt niet aan mij, dit is gewoon teveel gevraagd' of 'Laat maar, het zal vanzelf wel duidelijk worden'. Waarschijnlijk spelen er verborgen porties niet-willen mee in de moeite die je ervaart tijdens het oefenen - zowel anoniem op je kussen thuis als in je publieke dagelijkse functioneren.

We zijn ons niet in detail bewust van wat er allemaal gebeurt en van wat we zo al doen. Bovendien vindt dit fenomeen al langdurig in ons plaats, met andere woorden: ongemerkt is er in de loop der jaren en levens heel wat materiaal de geestesrevue gepasseerd en opgeslagen als onverwerkt materiaal in ons onderbewuste, ons kiembewustzijn (*alaya*).

Maar vanaf het moment dat het juiste, niet langer wisselvallige, dus onvoorwaardelijke willen zich in je vestigt zul je gaan ervaren dat het niet-kunnen en excuseren steeds minder optreedt.

Je stopt dan vanzelf met profileren, legitimeren en distantiëren.

In het licht van onvoorwaardelijkheid neemt het leven elk moment steeds preciezer vorm aan, conform de puurheid van onze actuele mogelijkheden. Natuurlijke volheid wekt geen behoefte aan vreemde opties en speling, biedt geen aanleiding voor overbodige verantwoording, wél voor diepe verantwoordelijkheid.

Samenvattend: kunnen is dharma, willen is karma.²

Willen is voorkeur, is kiezen. Kies dan voor oprecht jezelf zijn.

Maak de dharma tot je grootste voorkeur, dat wil zeggen: kies bewust voor een stabiele oriëntatie vanuit wetmatigheid, een blijvende levenshouding op basis van waarheid.

Dat de dharma voortaan maar bepaalt wat het beste voor me is. Zoals het in feite ook al aan de dharma is om te bepalen wat er elk moment gebeurt en wat er niet gebeurt. Zo transformeert de bodhisattva alle resterende karmageknutsel tot heilzame dharmakracht.

¹ In de Mahaparinirvana soetra zegt Boeddha: "Wees jezelf tot lamp, Ananda, zoek toevlucht bij jezelf. Wie nu of na mijn dood zichzelf tot lamp is, geen toevlucht zoekt buiten zichzelf maar de waarheid tot lamp neemt, bereikt het hoogste doel. Maar hij moet bereid zijn te leren."

(J. Kornfield: De leringen van de Boeddha. Bloemendaal 2000, p. 111)

² Vergelijk dit 'kunnen' met de kan-moet-scan [zie [Stiltij-weblog](#)]. In die context verwijst de term 'kunnen' juist naar karma (en de term 'moeten' naar de dharma). 'Kunnen' kan zowel duiden op 'mogelijkheid' (karma) als op 'vermogen' (dharma).